

Toplumsal Cinsiyet ve Narsisizm İlişkisi

Zeynep AKGÜN¹

**Yücel UYSAL²

Özet: Toplumsal cinsiyet, bireylerin nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi edinebilmek için gelişimleri sırasında sıklıkla başvurdukları önemli bir referans kaynağıdır. Araştırmacılar, uzun yıllardır toplumsal cinsiyet ve kişilik özellikleri üzerine çalışmaktadırlar. Bu araştırmalardan çok azı ise narsisizm ve toplumsal cinsiyet ilişkisi hakkında gerçekleştirilmektedir. Toplumsal cinsiyet ve narsisizm arasında bir ilişki söz konusudur. Araştırmalar, narsisizm alanında gözlemlenen cinsiyet farklılıklarının ölçüm yanlılığı ile açıklanamadığını, gerçekten de toplumsal cinsiyet farklılıklarının olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ilişkiye dair literatüre bakıldığında, erkeklerin, kadınlardan, narsisizm konusunda daha yüksek skorlar elde ettikleri görülmektedir (Foster, Campbell ve Twenge, 2003; Biddle, 2015; Newman, Tay, Donnellan, Harms, Robins ve Yan, 2015). Bunun yanı sıra araştırmalar, kırılğan narsisizmle kadınlar ve büyüklenmeci narsisizm ile erkekler arasındaki ilişkiye de işaret etmektedir. Yüksek seviyede kendine odaklı olmayı ve düşük seviyede diğerlerine odaklı olmayı içeren büyüklenmeci narsisizm, yüksek öz saygı ve bağımsız bir benlik yorumu gibi maskülen (erkeksi) toplumsal cinsiyet rolleri ve normları ile ilişkilidir. Düşük öz saygı ve diğerlerine bağımlı benlik yorumu ile ilgili olankırılğan narsisizm ise feminen(kadınsı) toplumsal cinsiyet rolleri ve normlarıyla ilişkilidir

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Narsisizm

The Relationship Between Gender and Narcissism

Abstract: Gender is an important reference source to learn about how individuals should behave during their development. Researchers have been studying on gender and personality traits for many years. But only a few of these studies are about the relationship between gender and narcissism. There is a relationship between gender and narcissism. The results of the researches about narcissism revealed that observed gender differences cannot be explained by measurement bias. Those differences can be interpreted as true gender differences. When we look at the literature on this relation, it is seen that men have higher scores on narcissism than women (Foster, Campbell and Twenge, 2003, Biddle, 2015, Newman, Tay, Donnellan, Harms, Robins and Yan, 2015). Besides, researches indicate the relationship between women with fragile narcissism and men with grandiose narcissism. Grandiose narcissism which includes, being self-centered at a higher level and being focused on others at a lower level is associated with masculine gender roles and norms such as high self-esteem, and an independent self-interpretation. The fragile narcissism which is associated with low self-esteem and self-interpretation dependent of others is consistent with feminine gender roles and norms.

Keywords: Gender, Narcissism,

¹ Öğr.Gör.Dr., Yabancı Diller Yüksekokulu, Mersin Üniversitesi, zeynepakgun@mesin.edu.tr

² Öğr. Ü.Dr., Tıp Fakültesi, Mersin Üniversitesi, yuceluyosal@mesin.edu.tr

GİRİŞ

Toplumsal Cinsiyet ve Narsisizm İlişkisi

Narsisizm

Narsisizm kavramının kökleri, sudaki yansımasını görerek kendine âşık olan Narkissos mitiyle Antik Yunana dayanmaktadır. Literatürde ilk kez 1898 yılında Havelock Ellis tarafından (Rosenthal ve Pittinsky, 2006) benliğin cinsel nesne olarak muamele gördüğü otoerotizm kavramını ifade etmek için kullanılan kavram (Demirci ve Ekşi, 2017), bireyin kendisine duyduğu aşk, hayranlık, kendini büyük görme gibi bir dizitutumunu ifade etmektedir. Freud (1957) ise kavramı cinsellikle özdeşleştirmiş ve narsisizmin libidonun kişinin kendi benliği yönelmesiyle ortaya çıktığını ifade etmiştir. Kernberg (2012) narsisizmi aşırı ben-merkezcilik, diğerlerinin sevgisine, ilgisine ve taktirine fazlasıyla ihtiyaç duyma, büyüklenme fantezileri ve devamında övünme, empati kuramama, başkalarına duyulan düşmanlık ve az ilgi, derinlikten yoksun duygusal hayat şeklindeki birtakım özelliklerle tanımlamaktadır.

Günümüzde belirli bir düzeyde narsisizm normal bir kişilik özelliği olarak kabul edilerek normal narsisizm olarak değerlendirilmektedir. Bu narsisizm türünde kişinin kendine verdiği değer ve özgüven o kadar yüksektir ki kişinin özgüveni, başkaları tarafından gelen olumsuz eleştirilerden etkilenmemektedir. Kişi kendisiyle ilgili olarak diğerlerinin düşüncelerine değil, kendi düşüncelerine odaklanarak, onları dikkate alarak özgüvenini yüksek seviyelerde tutmaktadır (Akhtar, 1989). Aşırı bir öz benlik sevgisine dönüşen narsisizm ise patolojik narsisizm olarak değerlendirilmektedir (Atay, 2010). Bu narsisizm türünde birey kendinden tamamen emin ve başkalarının düşüncelerini önemsemez gibi görünse de aslında içsel süreçte tamamen dıştan gelen yorumlarla beslenmeye muhtaçtır (Rozenblatt, 2002).

Amerikan Psikiyatri Derneği Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı IV'te narsisistik kişilik bozukluğu aşağıdaki semptomlardan en az beşinin var olması ile erken erişkinlik döneminde başlayan bir sürekli davranış biçimi olarak da tanımlanmaktadır. (Köroğlu ve Bayraktar 2007).

- Büyüklenme, Kendisinin çok önemli olduğu duygusunu taşıma, başarılarını ve yeteneklerini abartma, yeterli bir başarı göstermeksizin üstün biri olarak bilinmeyi bekleme
- Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da yüce bir sevgi üzerinde kafa yorma
- Özel ve eşi bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce (ya da kurumlarca) anlaşılabilceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanma
- Çok beğenilmeyi isteme
- Hak ettiği duygusu içinde olma, Kendisinin, özellikle kayırılacak olduğu bir tedavi biçiminin uygulanacağı beklentisi içinde olma ya da bu beklentilerine göre uyum gösterme
- Kendi çıkarları için başkalarının zayıflıklarını kullanma
- Empati yapamama, başkalarının duygularını ve gereksinimlerini anlamak istememe
- Sıklıkla başkalarını kıskanma ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanma
- Başkalarına saygısız davranma, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergileme.

Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet arasındaki farka dikkatleri ilk kez, çift cinsiyetle dünyaya gelmiş bireylerle yaptığı çalışma ile psikolog Robert Stroller (1964) çekmiştir (Simmons, 2012). Bu

farkındalığın devamında ise cinsiyetin sosyal ve biyolojik yönleri “sex” ve “gender” kelimeleri ile ayrıştırılmıştır. Cinsiyet olarak Türkçeye çevrilen “sex” kelimesi, kadın ve erkek arasında var olan genetik, biyolojik ve fizyolojik farklılıklara karşılık gelirken, Ann Oakly tarafından alana dâhil edilen ve “toplumsal cinsiyet” olarak Türkçeye çevrilen “gender” kelimesi, (Blackstone, 2003) kadınlık ve erkeklığe dair kültürel görüşlere, imajlara ve beklentilere karşılık gelmektedir. Bireylerin, kadın ya da erkek olarak doğuştan sahip oldukları genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri, genleri, kromozomları ve hormonları cinsiyetini ifade etmektedir. Cinsiyet, akışkan bir kategori olan toplumsal cinsiyet kategorisine göre, çok daha sabit ve net bir kategoridir. Cinsiyet verili bir özelliktir fakat toplumsal cinsiyet, bireyin dünyaya gelişi ile başlayan bir toplumsal inşa sürecidir. Cinsiyet, kadın ve erkeği, toplumsal cinsiyet ise femineni ve masküleni yani kadın ve erkek olmanın içinde yaşanan toplumda ne anlama geldiğini ifade etmektedir (Kimmel, 2000). Dayatmacı bir belirleyen olarak da tanımlanabilen toplumsal cinsiyet, yarattığı değer ve normlarla, ortak bir standart yaratma aracı olarak da kullanılmaktadır (Butler, 2010).

Toplumsal cinsiyet kavramı, farklı kültürde, zamanlarda ve coğrafyalarda biyolojik cinsiyete bağlı olarak, kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumlulukları, kadınların ve erkeklerin toplumdaki yerlerini ve toplumun onlardan beklediği davranışları ifade eden bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, biyolojik bir fenomen değil, kültürel bir yapılanma, toplumsal bir süreçtir (Direk, 2012). Cinsiyeti ile dünyaya gelen birey, toplumsal cinsiyetini daha sonra, zamanla edinmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliğini oluştururken de ona ait değer ve normları öğrenip ve kendini kadın veya erkek şeklindeki dikotominin içinde tanımlamaktadır (Corrado, 2009). Cinsiyet, çocuğun öğrendiği ilk kategorilerdendir, çünkü öncelikle sadece iki kategoriden oluşmaktadır. Ayrıca bu kategori, karşılıklı olarak birbirlerini dışlamaktadırlar. Son olarak da bireyler, doğrudan ve sürekli olarak her iki kategorinin üyeleri ile karşılıklıdır (Zemore, Fiske ve Kim, 2000). Dünyaya geldiği andan itibaren toplumsal cinsiyet kültürel koşullarına maruz kalan bireyler, 3 yaş itibarıyla, cinsiyetlerine göre oyuncaklar ve yaklaşık 4, 5 yaşında da cinsiyetlerine göre meslekler seçer hale gelmektedirler. Erkek çocuklar, doğumdan itibaren bağımsız, aktif, maceracı gibi bireysel değerlerle kız çocuklar ise bağımlı, pasif, diğerlerini düşünen gibi toplumsal değerlerle sosyalleşmektedirler (García-Ael, Cuadrado ve Molero, 2013).

Kültür bir yandan her bir bireyi tek tek biçimlendirirken, diğer yandan toplumun genel yapısını da şekillendirmektedir. Kültür, tıpkı Doğu ve Batı toplumlarını toplulukçu ve bireysel şeklinde sınıfladığı (Brewer ve Chen, 2007) gibi erkek ve kadını da bireysel ve toplulukçu şeklinde genellemektedir (Kağıtçıbaşı, 1990). Sosyal Rol Kuramı (Eagly, 1987) ve Rol Uyumu Kuramı (Eagly ve Karau, 2002), cinsiyet farklılıkları ya da benzerliklerinin, toplumsal davranışlar üzerindeki etkisini anlamaya yönelik olarak ortaya çıkmışlardır. Her iki kuram da kadın ve erkeğe giydirilmiş olan farklı toplumsal rollerinin neden olduğu davranışsal farklılıkları, toplumsal cinsiyet bağlamında açıklamaktadırlar. Bu kuramlara göre kadınlar femindirler ve toplumsal rollere, değerlere ve normlara göre davranışları beklenmektedir. Erkeklerin ise masküldirler ve onlardan bireysel rollere, değerlere ve normlara göre davranışları beklenmektedir (Hippel, Sekaquaptewa ve McFarlane, 2015). Kadınlar için bu toplumsal roller, duyarlı, pasif, sevecen, alçak gönüllü, çekingen, fedakâr, şefkatli, yardımsever ve duygusal olmalarını içermektedir. Kadınlar için diğerleri, kendilerinden bile önce gelmelidir. Diğerleri ile iyi, sağlıklı ve sürdürülebilir ilişkiler kurabilmek, toplumsal kadınların önceliği olmalıdır. Erkekler içinse erkek rolleri, onların bağımsız, hak gören, mücadeleci, cesur, özgür, aktif olmalarını öngörmektedir (Eagly ve Karau, 2002). Bireysel erkekler her zaman fail ve etkenlerken, toplumsal kadınlar edilgendirler. Ayrıca tipik feminitelik ve tipik maskülenlik toplumdan topluma farklılık

göstermemektedir ve maskülenlik her toplumda otorite ve boyun eğme ile ilişkilidir (Bollough ve Bollough, 2013).

Narsisizm ve Toplumsal Cinsiyet

Narsisizm ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkiye dair var olan literatür incelendiğinde, narsisizmin temelde maskülen toplumsal cinsiyet rolleri ve normları ile benzerlikler gösterdiği görülmektedir (Corry, Merritt, Mrug ve Pamp, 2008). Öfkenin fiziksel olarak dışa vurumu, baskın ve otoriter olmak, gücü elinde tutmayı istemek gibi tipik narsistik özellikler aynı zamanda tipik maskülen özelliklerdendir. Bu nedenle de erkekler kadınlara göre daha fazla narsistik özellikler göstermektedirler (Grijalva, Newman, Tay, Donnellan, Harms, Robins ve Yan, 2015).

Buffalo Üniversitesi, İşletme Bölümü'nde 475.000 kişi ve 31 yıl süren bir çalışmanın sonucunda, yaşa ve jenerasyona bakılmaksızın erkeklerin, kadınlardan, narsisizm konusunda daha yüksek skorlar elde ettikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonuçları, toplumsal cinsiyet açısından da değerlendirildiğinde, en çok farkın yetki ve hak(entitlement) konularında olduğu görülmüştür. Erkekler diğerlerini suiistimal etmeyi ve birtakım önceliklere sahip olmayı kendi doğal hakları olarak görmek konusunda kadınlaragöre açık ara yüksek skorlar elde etmişlerdir (Biddle, 2015).

Narsisizm "açık/büyüklenmeci/teşhirci" ve "örtük/kırılğan/hassas" narsizm olmak üzere iki boyutta değerlendirilmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003; Rose, 2002). Büyüklenmeci ve kırılğan narsisizmin de tıpkı feminenlik ve maskülenlik gibi birbirine zıt özellikleri bulunmaktadır (Eldoğan, 2016). Daha da ötesi bu iki boyut, feminenlik ve maskülenlikle örtüşmektedir. Hak görme, talepkarlık, küstahlık, diğerlerinin ihtiyaçlarını görmeme gibi özellikleriyle büyüklenmeci narsisizm, maskülenlikle ilişkilidir. Hak ettiğine inanmak da büyüklenmeci narsisizme ait bir özelliktir (Dickinson ve Pincus, 2003) ve Buffalo Üniversitesi'nde 475.000 kişi ile gerçekleştirilen çalışmadan elde edilen ve erkeklerin hak görmek konusunda kadınlara göre açık ara yüksek skorlar elde ettiklerini gösteren bulgular da büyüklenmeci narsisizm ve erkekler arasındaki olumlu ilişkiyi desteklemektedir.

Bunun yanı sıra alçak gönüllülük, çekingenlik hassasiyet, utanç gibi özellikleriyle kırılğan narsisizm, feminenlikle ilişkilidir (Wink, 1991). Yapılan araştırmalara göre, büyüklenmeci narsisizm, yüksek seviyede kendine odaklı olmayı ve düşük seviyede de diğerlerine odaklı olmayı içermektedir. Büyüklenmeci narsisizm ayrıca yüksek öz saygı ve bağımsız bir benlik yorumu ile ilişkilidir (Konrath, Bushman ve Grove, 2009; Rohmann, Neumann, Herner ve Bierhoff, 2011). Yüksek seviyede kendine, düşük seviyede de diğerlerine odaklı olmak, yüksek öz saygı ve bağımsız benlik yorumu, aynı zamanda tipik maskülen özelliklerdir. Bunun aksine kırılğan narsisizm, tipik feminen özellikler olarak kabul edilen düşük öz saygı ve diğerlerine bağımlı benlik yorumu (Guimond, Brunot, Chatard, Garcia, Martinot, Buunk, Branscombe, Desert, Haque, ve Yzebytyt, 2007) ile ilgilidir (Konrath ve diğerleri, 2009; Rohmann ve diğerleri, 2011). Kırılğan narsisizm ayrıca başka bir takım feminen normlarla da uyumludur. Bunlardan bazıları bağlılık, itaat ve endişedir. Kırılğan narsisizm seviyeleri daha yüksek olan bireyler daha düşük olan bireylere göre daha yüksek seviyelerde bağlılık, itaat ve endişe ifade etmektedirler (Kramarsky, 2008).

Psikolojik değerlendirmelerde toplumsal cinsiyeti dikkate almanın ya da göz ardı etmenin, sonuçlara olan etkisini tartıştığı makalesinde Brown, (1986) toplumsal cinsiyetrollerini, bireylerin gelişimleri sırasında nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi edinebilmek için başvurdukları bir bilgi havuzuna benzetmektedir. Örneğin tipik bir orta sınıf, Amerikalı, "iyi kadın" diğerleri ile olan ilişkileri, itaatkârlığı, tartışmalardan kaçınması ve öfkesini belli etmemesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Sevgisinin ve bağılılığının bir ifadesi olarak da bağımlılığı onun değerli bir diğer özelliğidir. Tüm bu özellikler de Kramarsky'nin (2008) ifade ettiği kırılğan narsisizm özelliklerindedir. Birdiğer ifade ile tipik Amerikalı iyi kadın şeklinde tanımlanan kadının özellikleri kırılğan narsisizm özelliklerine sahip bireyle örtüşmektedir.

Kramarsky'nin (2008) narsisizm ve toplumsal cinsiyet ilişkisini incelediği çalışmasının sonuçlarına göre de narsistik erkekler, narsistik kadınlara göre daha büyüklenmeci ve daha baskıcıdır. Bunun sebebi olarak ise yazar kültüre işaret etmektedir. Batı kültürü erkeklerden bireyci, saldırgan, dominant, güçlü, rekabetçi, bağımsız olmalarını bunun yanı sıra kadınlardan da toplumsal, ilişkili, sevgi dolu, bağı, ilgili olmalarını beklemektedir. Burada Rohmann(2011), Konrath(2009) ve arkadaşlarının tanımladıkları kırılğan narsisizmin özellikleri (düşük öz saygı ve diğerlerine bağımlı benlik yorumu), Brown'ın (1986) tanımladığı tipik orta sınıf iyi kadının özellikleri ve Kramarsky'nin bulguları arasındaki paralellik dikkat çekicidir.

Batının benlik tanımı bireysellik ve otonomi odaklıdır. Diğer taraftan batılı olmayan toplumların tanımına göre benlik, daha karşılıklı bağımlıdır ve benliğin toplumsal bileşenlerine daha fazla vurgu yapılmaktadır (Brewer ve Chen, 2007; Mattila ve Patterson, 2004). Bu nedenle de Batı kültürü, maskülenlik ve büyüklenmeci narsisizm arasında ve Batılı olmayan kültürler, feminenlik ve kırılğan narsisizm arasında da bir ilişki söz konusudur. (Markus ve Kitayama, 1991). Bu konuya farklı bir bakış açısını da Foster, Campbell ve Twenge (2003) kültürler arası narsisizm konulu çalışmalarında getirmişlerdir. Çalışmalarında, narsisizmin daha bireyci toplumlarda daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Kırılğan ya da büyüklenmeci ayırımını yapmadıkları Asya Kanada, Avrupa Orta Doğu ve Amerika Birleşik Devletleri'ni kapsayan çalışmalarının sonuçlarına göre, bireysel kültürlere sahip dolayısıyla maskülen olarak kabul edilen, özellikle Amerika Birleşik Devletleri Kanada ve Avrupa ülkelerinde, narsistik özellikleresahip bireylerin sayısının, toplulukçu kültürlere sahip dolayısıyla da feminen olarak kabul edilen, özellikle Asya ve Orta Doğu ülkelerindekinden daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır.

Utanc, suçluluk, depresyon ve narsisizmin, toplumsal cinsiyetle olan ilişkilerinin incelendiği çalışmada (Wright, O'Leary ve Balkin, 1989) öncelikle utanma ve narsisizmarasında olumsuz bir ilişki tespit edilmiştir. Depresyonun hem suçluluk hem de utanç ile ilişkili olduğu fakat daha çok utanç ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Utancın suçluluğa göre narsisizmin de daha önemli bir bileşeni olduğu ve kadınların depresyon ve utançta erkeklerin ise suçlulukta daha yüksek skorlar elde ettikleri de çalışmadan elde edilen bir diğer önemli bulgudur. Erkeklerden çok kadınlarla ilişkili olduğu saptanan utanç (Heiserman ve Cook, 1998) ise kırılğan narsisizmin bir bileşenidir. Büyüklenmeci narsistik özellikler taşıyan bireyler, kendi yetkinliklerine ve üstünlüklerine çok fazla inandıkları için utanç onlarla pek ilişkili değildir, bu nedenle de utanç hissetmeleri çok dabeckenmemektedir (Krizan ve Johar 2015). Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular dayetki ve hak görme, düşük özsaygı ya da bağımlı benlik yorumuyla ilgili bulgular gibi kadınlar, feminenlik ve kırılğan narsisizm arasındaki ve erkekler, maskülenlik ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkiyi desteklemektedir.

SONUÇ

Bu literatür araştırması sonucunda elde edilen verilere göre öncelikle, dünya genelinde narsisizm konusunda erkekler kadınlardan daha yüksek skorlar elde etmektedirler. Bunun temel sebebi, bireysel ve toplumsal şeklinde inşa edilen toplumsal cinsiyet kimlikleridir. Erkekler bireysel kadınlar ise toplumsal olarak kategorize edilmektedir ve bu ayırım kültürler için de söz konusudur. Batılı toplumlar bireyci, Batılı olmayan toplumlar ise toplumsaldır. Narsisizm ise temelde bireycilikle

ilişkilidir. Bu sebeple erkekler ve batılı toplumlar daha fazla narsistik özellikler sergilemektedirler. Ayrıca yine toplumsal cinsiyet rolleri, norm ve değerlerinin yansımaları olarak, kadınlar daha çok kırılğan, erkekler ise daha çok büyüklenmeci narsisizm özellikleri göstermektedirler.

KAYNAKÇA

- Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder. Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatr Clin North Am*, 12(3), 503-529.
- Atay, S. (2010). *Çalışan Narsist: Örgütler, Liderler, Yöneticiler Ve Astlar*. İstanbul:Namar Yayınları.
- Biddle, M. (2015). *Study: Men tend to be more narcissistic than women*, 31 Mayıs 2015 tarihinde <https://www.buffalo.edu/news/releases/2015/03/009.html> adresinden alınmıştır.
- Blackstone, A. (2003). Gender roles and society, J.R., Miller, R. M., Lerner ve L.B. Schiamberg (Ed.). *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments* içinde (s. 335-338), ABC-CLIO: Santa Barbara.
- Bollough, V., Bollough, B. (2013). *Human Sexuality: An Encyclopedia*. Routledge: New York.
- Brewer, M. B. ve Chen. Y.R. (2007). Where (who) are collectives in collectivism? toward conceptual clarification of individualism and collectivism. *Psychological Review*,114(1), 133-151.
- Brown, L., S. (1986). Gender role Analysis: A neglected component of psychological assessment. *Psychotherapy*, 23, 243-248.
- Butler, J. (2010). *Cinsiyet Belası*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Corrado, C. (2009). Sex versus gender categorization. *Encyclopedia of Gender and Society* içinde (Cilt 1, s. 356). California: Sage Publications.
- Corry, N., Merritt, R. D., Mrug, S. ve Pamp, B. (2008). The factor structure of the narcissistic personality inventory. *Journal of Personality Assessment*, 90, 593-600. Demirci, İ. Ve Ekşi, F. 2017, Büyüklenmeci narsisizmin iki farklı yüzü: narsistik hayranlık ve rekabetin mutlulukla ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46,37-58.
- Dickinson, K. ve Pincus, A. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17, 188-207.
- Direk, Z. (2012). Queer kuram ve cinsiyet farklılığı. C. Çakırlar ve S.Delice (Ed.), *Cinsellik muamması Türkiye’de Queer kültür ve muhalefet* içinde (s. 72-92). İstanbul: Metis Yayınevi.
- Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior. A social-role interpretation*.
- Eagly, A. H. ve Karau, S. J. (2002) Role congruity theory of prejudice towards female leaders. *Psychological Review*, 109,573-598. Doi:10.1037/0033-295X.109.3.573
- Eldoğan, D. (2016). Hangi narsizm? büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.
- Foster, J. D., Campbell, J. ve Twenge, M. (2003). Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the World. *Journal of Research in Personality*, 37, 469-486
- Erişim adresi: <http://www.aissg.org/PDFs/Gender-Theory-Summary.pdf>
- Freud, S. (1957). *On narcissism: An introduction*. J. Strachey (Ed.). The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud içinde (Vol. 14, s. 73- 102). London: Hogarth Press.
- García-Ael, C., Cuadrado G. I. Ve Molero, F. (2013). Think manager- think male in adolescents and its relation to sexism and emotions in leadership. *The Spanish Journal of Psychology*. 16. 1-11.
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, B., M., Harms, P. D., Robins, R.
- Guimond, S., Brunot, S., Chatard, A., Garcia, D. M., Martinot, D., Buunk, A. P., Branscombe, N. R.,

- Desert, M., Haque, S. ve Yzebytyt, V. (2007). Culture, gender, and the self: variations and impact of social comparison processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 1118-1134.
- Heiserman, A., ve Cook, H. (1998) Narcissism, affect, and gender; An empirical examination of Kernberg's and Kohut's theories of narcissism. *Psychoanalytic Psychology*, 15, 74-92.
- Hillsdale, NJ: Earlbaum.
- Hippel, C., Sakaquaptewa, D. ve McFarlane, M. (2015). Stereotype threat among women in finance negative effects on identity, workplace well-being, and recruiting. *Psychology of Women Quarterly*, 39(3), 405-414.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). *İnsan Aile Kültürü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kernberg, Otto (2012). Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm (M. Atakay, Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Kimmel, M. (2000). *The Gendered Society*. New York: Oxford University Press.
- Konrath, S., Bushman, B. J., ve Grove, T. (2009). Seeing my world in a million little pieces: narcissism, self-construal, and cognitive-perceptual style. *Journal of Personality*, 77, 1197-1228.
- Köroğlu, E. ve Bayraktar, S. (2007) *Kişilik Bozuklukları*. HYB: Ankara.
- Kramarsky, A. (2008). *Engendering Narcissism: A Qualitative Study of the Experience of Gender in Men and Women with Narcissistic Pathology*. ProQuest: Newyork.
- Krizan, Z. ve Johar, O. (2015). Narcissistic rage revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108, 784-801.
- Kutlu, E. (2012). Normlarla belirlenmiş olmamak: toplumsal cinsiyet permütasyonları. *Kaos GL Dergisi*, 126.
- Markus, H. R. ve Kitayama, S. (1991). Culture and the self: implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- Mattila, A. S. ve Patterson, P. G. (2004). Service recovery and fairness perceptions in collectivist and individualist contexts. *Journal of Service Research*, 6(4), 336-346. [34]. Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J. ve Bierhoff, H. W. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism self-construal, attachment, and love in romantic relationships. *European Psychologist* 17, 279-290.
- Psychological Bulletin*, 141(2), 261-310. DOI: 10.1037/a0038231
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33, 379-391.
- Rosenthal, S. A. ve Pittinsky, T. L. (2006). Narcissistic leadership. *The Leadership Quarterly*, 17, 617-633.
- Rozenblatt, S. (2002). *In Defence of Self: The relationship of Self-Esteem and Narcissism to Aggressive Behavior* (Doktora tezi). Long Island University, Long Island.
- Simmons, M. (2018, 22 Kasım). Feminist Gender Theory Summary [Blog yazısı].
- social psychology of gender* içinde (s. 207-241). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- W. ve Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: a meta-analytic review.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597.
- Wright, F., O'Leary, J. ve Balkin, J. (1989) Shame, Guilt, Narcissism, and Depression: Correlates and Sex Differences. *Psychoanalytic Psychology*, 6, 217-230. [41]. Zemore, S. E., Fiske, S. T. ve Kim, H. J. (2000). Gender stereotypes and the dynamics of social interaction. T. Eckes ve H. M. Trautner (Ed.). *The developmental*